

Tredje söndagen i Stora fastan

Predikan i Gudsmoörens beskydd församling, Nordisk-katolska kyrkan i Stockholm,
A.D. 2014
F. D:n Franciskus Urban

Kampen mot ondskan – den demonbesatte stummes söndag

2 Mos. 8:16-24; Ef. 5:1-14 ; Luk. 11:14-28

Ni skall nu få lyssna till en, kanske, ovan dialekt. Förhoppningsvis går den att förstå, men för säkerhets skull tänkte jag inleda med att ge er slutklämmen: Tänk mer på dig själv och mindre på din nästa. Tänk till och med mer på dig själv än på satan – i kampen mot ondskan. Och med det sagt så har jag nu en del att förklara, tror jag.

Men först vill jag resa en fråga som det finns anledning att återkomma till: Varför hör vi, idag, sällan eller aldrig talas om demoner som drivs ut?

Nå väl. Dagens tema är kampen mot ondskan och vi har, genom evangelisten Lukas, tagit del av hur Jesus driver ut en demon. Låt mig rekapitulera evangelietextens början: ”Jesus drev vid ett tillfälle ut en ond ande som var stum. När den onde anden hade farit ut, talade den stumme, och folket förundrade sig”.

Motsvarande episod ur Jesu liv lyder, i Matteus 12:23, på följande vis: ”Sedan förde man till Jesus en besatt som var blind och stum, och han botade honom, så att den stumme talade och såg.” (Matt 12:23)

Lägg märke till skillnaden. I Lukas drev Jesus ut en ande som var stum men i Matteus var det den besatte som var stum. I bägge texterna talar den stumme efter utdrivningen. I Matteus blir intrycket det, att det är den besatte personen som efter utdrivningen kunde tala. I Lukas är det demonen som talar – ger sig till känna. Och detta är intressant.

(Ni kommer ihåg frågan jag reste nyss? Varför hör vi idag, sällan eller aldrig, talas om demoner som lämnar människor?)

När jag i veckan satt och förberedde min predikan så hade jag den, på många vis, självklara kopplingen klar för mig. Temat är kampen mot ondskan och evangelietexten rör sig om besatthet och demoner. I den ekvationen finns bara ett svar: Djävulen. Men så kom orden ”fall inte” för mig. ”Fall inte”. Fall inte i den fällan. Så vid parallellläsningen av Matteus sattes ljuset på den stumme demonen och att den först vid tilltal och belysning gav sig till känna.

Varför är detta intressant? Låt oss backa några söndagar och dra oss till minnes den gammaltestamentliga texten från första söndagen i fastan. Då var temat ’kampen mot frestelsen’. Då läste vi om fallet; hur människan vände sig bort från Gud och, precis som den fallne ängeln hade gjort tidigare, använde sin fria vilja och satte sig själv främst.

När Herren Gud kom på Adam i sitt gömsle, där han satt med sin nyupptäckta nakenhet, och frågade:

Tredje söndagen i Stora fastan

Predikan i Gudsmoörens beskydd församling, Nordisk-katolska kyrkan i Stockholm,
A.D. 2014
F. D:n Franciskus Urban

- ”Vad har du gjort?”, så svarade Adam: - ”Kvinnan som du har satt vid min sida, hon gav mig av trädet, och jag åt.”¹

Herren Gud kommer på Adam med att ha felat och Adam säger:
- ”Det var hon!”

Nu vet vi att kvinnan inte kom på idén att äta av den förbjudna frukten alldeles själv. Och kvinnan agerade på samma vis då hon tilltalades av Herren Gud: ”Det var ormen!” Och detta är fällan jag själv höll på att falla i: att skylla allt ont på djävulen.

Så djävulen finns inte? Jo då! I allra högsta grad. Och det är vi som har konstruerat honom. Ondskan i världen har sin upprinnelse i fallet. Fallet beror enbart på människan och hennes högmod. Detta högmod finns kvar; bortvändheten är jag i högsta grad skyldig till. I högmodets natur ligger att jag inte har fel. Det är alltså mycket bekvämare att ha en personifierad djävul att skylla på, i stället för att jag skall behöva erkänna mina brister. Till och med onskans makter njuter av denna ordning eftersom den förhindrar att ljuset sätts på rätt saker; hindrar sann omvändelse.

Varför ser vi då, idag, sällan eller aldrig att demoner lämnar människor? Är det för att människor inte är besatta? Beror det på att det inte finns några demoner? Jag tror att det enkla svaret är att vi har för få exorcister. Kampen mot onskan tarvar dock mer än enkla, snabba svar. Vi måste börja med att fråga oss vad en demon är och vad det betyder att vara besatt. Vilka tecken skall vi söka efter? Hur fördriver vi onskan?

Kommer ni ihåg den stumme demonen? Jag tror vi skall börja där, i att demoner sällan ger sig till känna. Och med det menar jag att onskan, i alla dess former, har nästlat sig in i oss och våra liv; har blivit del av normaliteten och att vi därför inte ser den. Den är stum. Den behöver inte bekänna färg. Vi gör, så att säga, jobbet själva.

Ett annat problem är vår föreställning om att onskan förväntas komma utifrån. Vi skall se den. Draken skall komma flygande och med allsköns underjordisk osmaklighet ge sig till känna. Och så länge vi inte kan påvisa att onskan har planterat något i oss, så är vi – per se – inte drabbade. Vi väntar oss att onskan skall visa sitt sanna ansikte, vi förväntar oss tecken och tror inte att vi ser onskan förrän vi ser en besatt människa. Och få är de som har sett en besatt människa. Tror vi. Men det är Hollywood-bilden av onskan som är måttstocken.

Men här räcker inte flygspaning! Jesus sade: ”Ty inifrån, ur människornas hjärtan, kommer de onda tankarna, otukt, stöld, mord, äktenskapsbrott, själviskhet, ondska, bedrägeri, liderlighet, avund, förtal, högmod, förblindelse. Allt detta onda kommer inifrån och gör människan oren.”²

¹ 1 Mos 3:12 b

² Mark 7:14-23

Tredje söndagen i Stora fastan

Predikan i Gudsmoderns beskydds församling, Nordisk-katolska kyrkan i Stockholm,
A.D. 2014
F. D:n Franciskus Urban

Den är mitt ibland oss, ondskan. Stum. Och det är inget nytt. Till församlingen i Rom skrev aposteln Paulus att ”Gud lät dem följa sina begär, förnedra sina kroppar, bytte ut Guds sanning mot lögnen och dyrka det skapade i stället för skaparen. Gud utlämnade dem åt förnedrande lidelser [...]. Eftersom de föraktade kunskapen om Gud lät han dem hemfalla åt föraktliga tänkesätt så att de gjorde det som inte får göras, uppfyllda av allt slags orättfärdighet, elakhet, själviskhet och ondska, fulla av avund, blodtörst, stridslustnad, svek och illvilja. De skvallrar och baktalar. De föraktar Gud. De är fräcka, övermodiga och skrytsamma, uppfinningsrika i det onda, uppstudsiga mot sina föräldrar, tanklösa, trolösa, kärlekslösa, hjärtlösa. [...] Ändå är det just så de lever, ja än värre, de tycker det är bra när andra gör det.”³ Så långt Romarbrevet.

Och vi själva är döva och blinda, ja sövda. Lösningen och svaret har vi haft tillgång till länge. Även dessa uttrycker Paulus, i dagens episteltext, när han säger ”avslöja dem [...] när alltsammans avslöjas av ljuset blir det synligt, för överallt där något blir synligt finns ljus. Därför heter det: ”Vakna, du som sover, stå upp från de döda, och Kristus skall lysa över dig.”

Kampen mot ondskan måste föras här och nu. Men inte genom att vi skyller på andra utan belyser oss själva och vårt eget liv så att vi upptäcker det onda och kan stå emot satan. Inte genom att vi pekar finger åt andra utan genom att vi av kärlek och i ljuset av Kristus belyser vår samtid och omvärld.

Därmed inte sagt att kärlek och ljus betyder vekhet och rosaskimrande sockervadd. Nej, här krävs hårda nypor och skärpa, ty vad vi har att stå upp emot, kan få det mesta att smaka socker.

Herre, förbarma dig.

³ Rom 1:24-32